

I

(Retsakter hvis offentliggørelse er obligatorisk)

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS AFGØRELSE Nr. 1600/2002/EF**af 22. juli 2002****om fastlæggelse af Fællesskabets sjette miljøhandlingsprogram**

EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 175, stk. 3,

under henvisning til forslag fra Kommissionen ⁽¹⁾,

under henvisning til udtalelse fra Det Økonomiske og Sociale Udvalg ⁽²⁾,

under henvisning til udtalelse fra Regionsudvalget ⁽³⁾,

efter proceduren i traktatens artikel 251 ⁽⁴⁾, på grundlag af Forligsudvalgets fælles udkast af 1. maj 2002, og

ud fra følgende betragtninger:

(1) Et rent og sundt miljø er en væsentlig forudsætning for samfundets velfærd og velstand, men en fortsat vækst på globalt plan vil føre til fortsat pres på miljøet.

(2) Fællesskabets femte handlingsprogram på miljøområdet »Mod en bæredygtig udvikling« udløb den 31. december 2000 og har resulteret i en række vigtige forbedringer.

(3) En vedvarende indsats er påkrævet for at opfylde de miljømålsætninger og nå de miljømål, som Fællesskabet allerede har opstillet, og der er behov for det sjette miljøhandlingsprogram (»programmet«), der er fastlagt i denne afgørelse.

(4) Der er stadig en række alvorlige miljøproblemer, og der opstår nye, som kræver en yderligere indsats.

(5) Ved udarbejdelsen af en strategi til beskyttelse af sundhed og miljø bør der fokuseres stærkere på forebyggelse og gennemførelse af forsigtighedsprincippet.

(6) En forsigtig udnyttelse af naturressourcerne og beskyttelse af det globale økosystem er sammen med økonomisk velstand og en afbalanceret social udvikling en nødvendig forudsætning for en bæredygtig udvikling.

(7) Programmet tager sigte på et højt beskyttelsesniveau for miljø og sundhed og på en generel forbedring af miljø og livskvalitet, opstiller prioriteter for miljødimensionen i strategien for bæredygtig udvikling og bør tages i betragtning i forbindelse med aktioner i henhold til denne strategi.

(8) Formålet med programmet er at opnå en afkobling mellem presset på miljøet og den økonomiske vækst; det er samtidig i overensstemmelse med subsidiaritetsprincippet og respekterer de forskelligartede forhold i de forskellige områder i EU.

(9) I programmet opstilles miljøprioriteter for en fællesskabsindsats, der især fokuserer på klimaændringer, natur og biodiversitet, miljø, sundhed og livskvalitet samt naturressourcer og affald.

(10) For hvert af disse områder er der opstillet nøglemålsætninger og visse mål, ligesom der er fastsat en række foranstaltninger med henblik på at nå de fastsatte mål. Disse målsætninger og mål er præstationsniveauer eller resultater, der skal stiles mod.

(11) Målsætningerne, prioriteterne og aktionerne i programmet bør bidrage til bæredygtig udvikling i kandidatlandene og til at sikre beskyttelsen af disse landes naturaktiver.

(12) Lovgivning spiller fortsat en central rolle for løsning af miljøproblemerne, og en fuldstændig og korrekt gennemførelse af den gældende lovgivning er højt prioriteret. Andre muligheder for at nå miljømålsætningerne bør også overvejes.

⁽¹⁾ EFT C 154 E af 29.5.2001, s. 218.

⁽²⁾ EFT C 221 af 7.8.2001, s. 80.

⁽³⁾ EFT C 357 af 14.12.2001, s. 44.

⁽⁴⁾ Europa-Parlamentets udtalelse af 31.5.2001 (EFT C 47 E af 21.2.2002, s. 13), Rådets fælles holdning af 27.9.2001 (EFT C 4 af 7.1.2002, s. 52) og Europa-Parlamentets afgørelse af 17.1.2002 (endnu ikke offentliggjort i EFT). Europa-Parlamentets afgørelse af 30.5.2002 og Rådets afgørelse af 11.6.2002.

- (13) Programmet skal fremme integrationen af miljøhensyn i alle fællesskabspolitikker og -aktiviteter i overensstemmelse med traktatens artikel 6 for at begrænse presset på miljøet fra forskellige kilder.
- (14) En strategisk integreret fremgangsmåde, der er baseret på nye former for samarbejde med markedet, og som inddrager borgere, virksomheder og andre interessenter, er nødvendig for at realisere de nødvendige ændringer i både produktion og offentlige og private forbrugsmønstre, der påvirker miljøtilstanden og udviklingen heri negativt. Denne fremgangsmåde skal fremme bæredygtig udnyttelse og forvaltning af land- og havområder.
- (15) Det vil være vigtigt for programmets succes, at der er adgang til miljøoplysninger og til klage og domstolsprøvelse, samt at der er offentlig deltagelse i politiske beslutningsprocesser.
- (16) Den række af muligheder og instrumenter, der er nødvendige for at behandle en række komplekse spørgsmål, som kræver en bred og flerdimensional tilgang, vil blive taget op i temastrategier, og de nødvendige aktioner vil blive foreslået, om fornødent med inddragelse af Europa-Parlamentet og Rådet.
- (17) Der er videnskabelig enighed om, at menneskelige aktiviteter forårsager en stigning i koncentrationen af drivhusgasser, der medfører globale temperaturstigninger og forstyrrelser i klimaet.
- (18) Klimaændringer indebærer alvorlige konsekvenser for vores samfund og for naturen og bør begrænses. Foranstaltninger til reduktion af emissionen af drivhusgasser kan gennemføres uden at sænke niveauet for vækst og velstand.
- (19) Selv om en sådan begrænsning lykkes, må samfundet alligevel tilpasse sig og forberede sig på virkningerne af klimaændringer.
- (20) Sunde og afbalancerede natursystemer er grundlaget for livet på jorden.
- (21) De menneskelige aktiviteter udøver et betydeligt pres på naturen og biodiversiteten. Det er nødvendigt at træffe foranstaltninger til at modvirke det pres, som navnlig skyldes forurening, indførelse af ikke-hjemmehørende arter, potentielle risici ved udsætning af genetisk modificerede organismer og den måde, jorden og havet udnyttes på.
- (22) Jord er en begrænset ressource, som er udsat for miljøbelastning.
- (23) På trods af forbedringer af miljøstandarderne er der øget sandsynlighed for, at der er en sammenhæng mellem miljøforringelse og visse sygdomme hos mennesker. Derfor må der gøres noget ved de potentielle risici ved f.eks. emissioner og farlige kemikalier, pesticider og støj.
- (24) Der bør tilvejebringes større viden om potentielle negative indvirkninger som følge af anvendelse af kemikalier, og ansvaret for at tilvejebringe viden bør placeres hos producenter, importører og downstream-brugere.
- (25) Kemikalier, der er farlige, bør erstattes af sikrere kemikalier eller sikrere alternative teknologier, der ikke medfører brug af kemikalier, med henblik på at begrænse risikoen for mennesker og miljø.
- (26) Der bør sikres en bæredygtig anvendelse af pesticider således, at de negative konsekvenser for sundhed og miljø reduceres mest muligt.
- (27) Ca. 70 % af befolkningen bor i et bymiljø, og der er behov for samordnet indsats for at sikre bedre miljø og livskvalitet i byerne.
- (28) Jorden har kun en begrænset kapacitet til at tilfredsstille den stigende efterspørgsel efter ressourcer og absorbere emissionerne og affaldet fra deres anvendelse, og der er tegn på, at den nuværende efterspørgsel i adskillige tilfælde overstiger miljøets bæreevne.
- (29) Affaldsmængderne i Fællesskabet vokser fortsat, og en betydelig del af disse er farlige, hvilket fører til tab af ressourcer og øgede forureningsrisici.
- (30) Den økonomiske globalisering betyder, at der i stigende grad bør sættes ind med miljøtiltag på internationalt plan, herunder også inden for transportpolitikken, hvilket kræver nye initiativer fra Fællesskabets side i forbindelse med dets handels-, udviklings- og udenrigspolitik, som kan gøre det muligt at opnå en bæredygtig udvikling i andre lande. God regeringsførelse bør bidrage hertil.
- (31) Handel, internationale investeringsstrømme og eksportkreditter bør yde et mere positivt bidrag til fremme af miljøbeskyttelse og bæredygtig udvikling.
- (32) I betragtning af miljøspørgsmålenes komplekse karakter bør miljøpolitikken bygge på de bedste tilgængelige videnskabelige og økonomiske vurderinger og på viden om miljøtilstanden og udviklingen heri i tråd med traktatens artikel 174.
- (33) Informationen til politiske beslutningstagere, interessenter og offentlighed skal være relevant, gennemskelig, ajourført og letforståelig.
- (34) De fremskridt, der gøres hen imod miljømålsætningerne, skal måles og vurderes.

- (35) På grundlag af en vurdering af miljøets tilstand, der tager hensyn til de regelmæssige oplysninger fra Det Europæiske Miljøagentur, bør der midtvejs i programmet ses på de hidtidige fremskridt, ligesom behovet for en eventuel kursændring bør vurderes —

TRUFFET FØLGENDE AFGØRELSE:

Artikel 1

Programmets anvendelsesområde

1. Med denne afgørelse fastlægges der et miljøhandlingsprogram for Fællesskabet (i det følgende benævnt »programmet«). Det indeholder nøglemålsætninger og -prioriteter for miljøområdet, der er baseret på en vurdering af miljøtilstanden og de fremherskende tendenser, herunder nye spørgsmål, der gør et fællesskabsinitiativ påkrævet. Programmet skal fremme integrationen af miljøhensyn i alle Fællesskabets politikker og bidrage til en bæredygtig udvikling i hele det nuværende og kommende udvidede Fællesskab. Programmet tager endvidere sigte på en vedvarende indsats for at opfylde de miljømålsætninger og nå de miljømål, som Fællesskabet allerede har opstillet.

2. Programmet opstiller de nøglemålsætninger på miljøområdet, der skal nås. Det fastlægger mål og tidsplaner, hvor dette er relevant. Målsætningerne og målene skal være opfyldt inden programmets udløb, medmindre andet er angivet.

3. Programmet løber over en periode på ti år fra 22. juli 2002. Der skal tages passende initiativer på de forskellige politikområder med henblik på at opfylde målsætningerne, og de skal omfatte en række foranstaltninger, herunder lovgivning og de i artikel 3 omhandlede strategiske fremgangsmåder. Disse initiativer bør forelægges løbende og senest fire år efter vedtagelsen af denne afgørelse.

4. Målsætningerne modsvarer de nøgleprioriteter for miljøpolitikken, som Fællesskabet skal gennemføre på følgende områder:

- klimaændringer
- natur og biodiversitet
- miljø og sundhed og livskvalitet
- naturressourcer og affald.

Artikel 2

Principper og overordnede mål

1. Programmet udgør i programperioden rammen for Fællesskabets miljøpolitik med henblik på at sikre et højt beskyttelsesniveau under hensyntagen til subsidiaritetsprincippet og de forskelligartede forhold, der gør sig gældende i de forskellige områder i Fællesskabet, og på at opnå en afkobling mellem

presset på miljøet og den økonomiske vækst. Det baseres navnlig på forurenere betaler-princippet, forsigtighedsprincippet og princippet om forebyggende indsats samt princippet om at gribe ind mod forureningen ved kilden.

Programmet danner grundlag for miljødimensionen i den europæiske strategi for bæredygtig udvikling og bidrager til integration af miljøbeskyttelseshensyn i alle Fællesskabets politikker, bl.a. ved at opstille miljømæssige prioriteringer for strategien.

2. Programmet sigter mod:

— at lægge vægt på klimaændringer som en vigtig udfordring i de næste 10 år og længere og at bidrage til det langsigtede mål om at stabilisere atmosfærens koncentrationer af drivhusgasser på et niveau, der kan forhindre farlige antropogene forstyrrelser af klimasystemet. Et langsigtet mål om en maksimal global temperaturstigning på 2 °C over det førindustrielle niveau og en CO₂-koncentration på under 550 ppm skal således være retningsgivende for programmet. På længere sigt forventes dette at kræve en samlet reduktion i drivhusgasemissionerne på 70 % i forhold til 1990 som fastlagt af Det Mellemstatslige Panel for Klimaændringer (IPCC)

— at beskytte, bevare, genoprette og udvikle de naturlige systemers, naturtypernes, de vilde planters og dyrs normale måde at fungere på med henblik på at standse ørkendannelse og tab af biodiversitet, herunder de genetiske ressourcers diversitet, både inden for Den Europæiske Union og globalt

— at bidrage til at sikre borgerne et højt niveau for livskvalitet og social velfærd ved at tilvejebringe et miljø, hvor forureningsniveauet ikke medfører skadelige virkninger for menneskers sundhed og miljøet, og ved at tilskynde til en bæredygtig byudvikling

— at skabe en bedre ressourceeffektivitet og ressource- og affaldsforvaltning for at etablere mere bæredygtige produktions- og forbrugsmønstre, hvorved ressourceudnyttelsen og affaldsdannelsen kobles fra den økonomiske vækst, og det tilstræbes, at forbruget af vedvarende og ikke-vedvarende ressourcer ikke overskrider miljøets bæreevne.

3. Programmet skal sikre, at miljømålsætningerne, som bør fokusere på de miljøresultater, der skal opnås, opfyldes med de mest effektive og hensigtsmæssige til rådighed værende midler under hensyntagen til principperne i stk. 1 og de strategiske fremgangsmåder i artikel 3. Der skal sættes alt ind på at sikre, at Fællesskabets miljøpolitik udformes på en integreret måde, og at alle de muligheder og instrumenter, der er til rådighed, inddrages i overvejelserne under hensyn til regionale og lokale forskelle såvel som økologisk følsomme områder, idet der lægges særlig vægt på:

— udvikling af europæiske initiativer med henblik på at øge borgernes og de lokale myndigheders bevidsthed

- en bred dialog med interessenterne, stigende miljøbevidsthed og deltagelse af offentligheden
- analyse af fordele og omkostninger under hensyntagen til nødvendigheden af en internalisering af miljøomkostninger
- den bedste foreliggende videnskabelige dokumentation og yderligere forbedring af den videnskabelige viden gennem forskning og teknologisk udvikling
- data og information om miljøets tilstand og miljøtendenser.

4. Programmet skal fremme fuld integration af miljøbeskyttelseskrav i alle Fællesskabets politikker og tiltag ved at opstille miljømålsætninger, og, hvor det er relevant, mål og tidsplaner, som der skal tages hensyn til på relevante politikområder.

Desuden bør der være indbyrdes sammenhæng mellem de foranstaltninger, der foreslås og vedtages til gavn for miljøet, og målene for den økonomiske og sociale dimension af bæredygtig udvikling.

5. Programmet skal fremme vedtagelsen af politikker og fremgangsmåder, der bidrager til opnåelse af en bæredygtig udvikling i kandidatlandene, som bygger på omskrivning af gældende fællesskabsret til national ret og gennemførelse heraf. Udvidelsesprocessen bør understøtte og beskytte kandidatlandenes miljøaktiver, som f.eks. en rig biologisk mangfoldighed, og bør opretholde og styrke bæredygtige produktions-, forbrugs- og arealanvendelsesmønstre samt miljøvenlige transportstrukturer ved:

- integration af miljøbeskyttelseskrav i fællesskabsprogrammer, herunder programmer med relation til udvikling af infrastruktur
- fremme af overførsel af rene teknologier til kandidatlandene
- en udvidet dialog og erfaringsudveksling med de nationale og lokale forvaltninger i kandidatlandene om bæredygtig udvikling og bevarelse af deres miljøaktiver
- samarbejde med det civile samfund, ikke-statslige miljøorganisationer (ngo'er) og erhvervskredse i kandidatlandene med henblik på at bidrage til at øge offentlighedens miljøbevidsthed og deltagelse
- tilskyndelse til, at internationale finansielle institutioner og den private sektor støtter gennemførelsen og overholdelsen af gældende fællesskabsret på miljøområdet i kandidatlandene og i passende omfang integrerer miljøhensyn i den økonomiske sektors aktiviteter.

6. Programmet skal fremme

- Den Europæiske Unions positive og konstruktive rolle som ledende partner med hensyn til beskyttelsen af det globale miljø og i forbindelse med bestræbelserne på at opnå en bæredygtig udvikling
- udvikling af et globalt partnerskab for miljø og bæredygtig udvikling

- integration af miljøhensyn og -målsætninger i alle aspekter af Fællesskabets eksterne relationer.

Artikel 3

Strategiske fremgangsmåder til opfyldelse af miljømålsætningerne

Målene og målsætningerne i dette program skal søges virkeliggjort bl.a. med følgende midler:

- 1) Udarbejdelse af ny fællesskabslovgivning og ændring af gældende lovgivning, hvor det er relevant.
- 2) Tilskyndelse til en mere effektiv gennemførelse og håndhævelse af Fællesskabets miljølovgivning, uden at dette anfægter Kommissionens ret til at indlede overtrædelsesprocedurer. Dette kræver:
 - øgede foranstaltninger for at højne respekten for Fællesskabets regler om miljøbeskyttelse og indgriben over for overtrædelser af miljølovgivningen
 - fremme af bedre standarder for medlemsstaternes tilladelser, tilsyn, overvågning og håndhævelse
 - en mere systematisk overvågning af anvendelsen af miljølovgivningen i medlemsstaterne
 - en bedre udveksling af oplysninger om bedste gennemførelsespraksis, herunder via EU-netværket til gennemførelse og håndhævelse af miljølovgivning (IMPEL-netværket) inden for rammerne af dets beføjelser.
- 3) Der er behov for yderligere bestræbelser for at integrere miljøbeskyttelseskrav i udarbejdelsen, fastlæggelsen og gennemførelsen af Fællesskabets politikker og aktiviteter på de forskellige politikområder. Det er nødvendigt at gøre en større indsats inden for forskellige sektorer, herunder at overveje deres specifikke målsætninger, mål, tidsplaner og indikatorer på miljøområdet. Dette kræver:
 - sikring af, at de integrationsstrategier, som Rådet har fastlagt på forskellige politikområder, udmøntes i konkret handling og bidrager til virkeliggørelsen af programmets miljømål og -målsætninger
 - før vedtagelsen af foranstaltninger på det økonomiske og sociale område, overvejelse af, om de bidrager til og er i overensstemmelse med programmets målsætninger, mål og tidsplan
 - etablering af hensigtsmæssige regulære interne mekanismer i Fællesskabets institutioner, der i fuldt omfang tager hensyn til behovet for at fremme gennemsigtighed og adgang til information, for at sikre, at miljøhensyn i fuldt omfang kommer til udtryk i Kommissionens politikinitiativer, herunder i relevante beslutninger og i lovgivningsforslag

- regelmæssig overvågning med relevante indikatorer, der om muligt er fastlagt efter en fælles metode for hver sektor, og rapportering om sektorintegrationsprocessen
 - yderligere integration af miljøkriterier i Fællesskabets støtteprogrammer, uden at dette berører allerede eksisterende programmer
 - fuld og effektiv anvendelse og gennemførelse af miljøkonsekvensvurderinger og strategiske miljøvurderinger
 - at målsætningerne i programmet bør tages i betragtning ved fremtidige revisioner af de finansielle overslag for Fællesskabets finansielle instrumenter.
- 4) Fremme af bæredygtige produktions- og forbrugsmønstre ved en effektiv gennemførelse af de i artikel 2 nævnte principper med henblik på at internalisere såvel negative som positive miljøvirkninger gennem en blanding af virkemidler, herunder markedsbaserede og økonomiske virkemidler. Dette kræver bl.a.:
- tilskyndelse til reformer af subsidier, der har betydelige negative miljøvirkninger og er uforenelige med bæredygtig udvikling, bl.a. ved i forbindelse med midtvejsvurderingen at opstille en liste over kriterier, der muliggør registrering af sådanne subsidier, som har negative miljøvirkninger, med henblik på en gradvis afskaffelse heraf
 - analyse af miljøeffektiviteten af omsættelige miljøtilladelser som et generisk instrument og af handel med emissionsrettigheder med henblik på at fremme og implementere brugen heraf, hvor dette er muligt
 - fremme af og tilskyndelse til brugen af fiskale foranstaltninger som f.eks. miljørelaterede afgifter og incitamenter på det relevante, nationale plan eller på fællesskabsplan
 - fremme af integrationen af miljøbeskyttelseskrav i forbindelse med standardiseringsaktiviteter.
- 5) Bedre samarbejde og partnerskab med virksomhederne og disses repræsentative organisationer og inddragelse af arbejdsmarkedets parter, forbrugere og deres organisationer, hvor det er relevant, med henblik på en forbedring af virksomhedernes miljøpræstationer og opnåelse af bæredygtige produktionsmønstre. Dette kræver:
- fremme under hele programmet af en tilgang, der har form af en integreret produktpolitik, hvorved der tilskyndes til at tage hensyn til miljøkrav i produkternes fulde livscyklus og til at gøre større brug af miljøvenlige processer og produkter
 - tilskyndelse til øget anvendelse af fællesskabsordningen for miljøledelse og miljørevision (EMAS) ⁽¹⁾ og udvikling af initiativer til at tilskynde virksomhederne til at offentliggøre nøjagtige og af uafhængige organer attesterede rapporter om deres præstationer inden for miljø eller bæredygtig udvikling
 - opstilling af et program for bistand til overholdelse af lovgivningen med særlig hjælp til små og mellemstore virksomheder
 - tilskyndelse til indførelse af ordninger til belønning af virksomheders miljøpræstationer
 - tilskyndelse til produktinnovation med henblik på at gøre markedet mere grønt, bl.a. ved en bedre formidling af Life-programmets ⁽²⁾ resultater
 - fremme af frivillige tilsagn eller aftaler om opfyldelse af klare miljømålsætninger, herunder fastlæggelse af, hvilke procedurer der skal følges i tilfælde af manglende overholdelse.
- 6) Hjælp til at sikre, at de enkelte forbrugere, virksomheder og offentlige organer i deres egenskab af købere informeres bedre om processers og produkters miljøvirkninger, for at opnå bæredygtige forbrugsmønstre. Dette kræver:
- tilskyndelse til anvendelse af miljømærker og andre former for miljøinformation og -mærkning, der giver forbrugerne mulighed for at sammenligne miljøegenskaberne ved produkter af samme art
 - tilskyndelse til anvendelse af pålidelige miljøanprisninger og forebyggelse af vildledende anprisninger
 - fremme af en politik for grønne offentlige indkøb, der giver mulighed for hensyntagen til miljøegenskaber og en eventuel integration af den miljømæssige livscyklus, herunder produktionsfasen, i indkøbsprocedurerne, under overholdelse af Fællesskabets konkurrenceregler og reglerne for det indre marked, med retningslinjer for bedste praksis, idet der indledes en gennemgang af fællesskabsinstitutionernes grønne indkøb.
- 7) Støtte til integration af miljøhensyn i den finansielle sektor. Dette kræver:
- overvejelse af et frivilligt initiativ med den finansielle sektor, herunder retningslinjer for angivelse af oplysninger om miljøomkostninger i virksomhedernes årsberetninger og udveksling af bedste praksis mellem medlemsstaterne

⁽¹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 761/2001 af 19. marts 2001 om organisationers frivillige deltagelse i en fællesskabsordning for miljøledelse og miljørevision (EMAS) (EFT L 114 af 24.4.2001, s. 1).

⁽²⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1655/2000 af 17. juli 2000 om det finansielle instrument for miljøet (Life) (EFT L 192 af 28.7.2000, s. 1).

— opfordring til Den Europæiske Investeringsbank om i højere grad at integrere miljømålsætninger og -hensyn i sin udlånsvirksomhed, især for at støtte en bæredygtig udvikling i kandidatlandene

— øget integration af miljømålsætninger og -hensyn i andre finansielle institutioners aktiviteter, f.eks. i Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling.

8) Oprettelse af en fællesskabsordning for erstatningsansvar. Dette kræver bl.a.:

— lovgivning om erstatningsansvar ved miljøskader.

9) Bedre samarbejde og partnerskab med forbrugergrupper og ngo'er og fremme af de europæiske borgeres forståelse af og inddragelse i miljøspørgsmål. Dette kræver:

— sikring af adgang til oplysninger, deltagelse samt klage og domstolsprøvelse gennem Fællesskabets og medlemsstaternes hurtige ratifikation af Århus-konventionen ⁽¹⁾

— støtte til formidling af tilgængelig information til borgerne om status og tendenser for miljøet i forbindelse med sociale, økonomiske og sundhedsmæssige tendenser

— generel forbedring af miljøbevidstheden

— udarbejdelse af generelle regler og principper for god regerings- og forvaltningspraksis på miljøområdet i dialogprocesser.

10) Tilskyndelse til og fremme af effektiv og bæredygtig udnyttelse og forvaltning af land- og havområder, hvori der tages hensyn til miljøet. Dette kræver under fuld iagttagelse af subsidiaritetsprincippet:

— fremme af bedste praksis inden for bæredygtig fysisk planlægning, der tager hensyn til særlige regionale forhold, med særlig vægt på programmet for integreret kystzoneplanlægning

— fremme af bedste praksis og støtte til netværk til øget udveksling af erfaringer om bæredygtig udvikling omfattende byområder, havområder, kystlinjer, bjergområder, vådområder og andre følsomme områder

— udvidet anvendelse af, øgede ressourcer til og bredere rammer for landbrugsmiljøforanstaltninger som led i den fælles landbrugspolitik

— tilskyndelse af medlemsstaterne til at overveje at anvende regionalplanlægning som et instrument til bedre miljøbeskyttelse for borgerne; fremme af udveksling af erfaringer vedrørende bæredygtig regionaludvikling, navnlig i byer og tætbefolkede områder.

Artikel 4

Temastrategier

1. De i artikel 5-8 nævnte tiltag omfatter udarbejdelse af temastrategier og evaluering af eksisterende strategier for prioriterede miljøproblemer, der kræver en bred tilgang. Disse strategier bør omfatte en fastlæggelse af, hvilke forslag der er nødvendige for at opfylde målsætningerne i programmet, og hvilke procedurer de bør vedtages efter. Disse strategier forelægges for Europa-Parlamentet og Rådet og skal, hvor det er hensigtsmæssigt, have form af en afgørelse, der træffes af Europa-Parlamentet og Rådet efter proceduren i traktatens artikel 251. Med forbehold af forslaget retsgrundlag vedtages de lovgivningsforslag, der udarbejdes på grundlag af disse strategier, efter proceduren i traktatens artikel 251.

2. Temastrategierne kan omfatte fremgangsmåder som dem, der er skitseret i artikel 3 og artikel 9, og relevante kvalitative og kvantitative miljømål og tidsplaner, på baggrund af hvilke man kan måle og evaluere de planlagte foranstaltninger.

3. Temastrategierne bør udvikles og gennemføres i nært samråd med de relevante parter som f.eks. ngo'er, erhvervslivet, andre arbejdsmarkedsparter og offentlige myndigheder, samtidig med at det, hvor det er relevant, sikres, at kandidatlandene høres i denne proces.

4. Temastrategierne bør forelægges Europa-Parlamentet og Rådet senest tre år efter programmets vedtagelse. Der skal i midtvejsrapporten, hvori Kommissionen vurderer de fremskridt, der er gjort med gennemførelsen af programmet, indgå en revision af temastrategierne.

5. Kommissionen aflægger årligt rapport til Europa-Parlamentet og Rådet om fremskridtene i forbindelse med udarbejdelsen og gennemførelsen af strategierne og om deres effektivitet.

Artikel 5

Målsætninger og prioriterede indsatsområder for håndtering af klimaændringer

1. Målene i artikel 2 bør forfølges ved hjælp af følgende målsætninger:

— ratifikation og ikrafttræden af Kyoto-protokollen til De Forenede Nationers rammekonvention om klimaændringer senest i 2002 og opfyldelse af protokollens forpligtelse til en reduktion på 8 % af emissionerne frem til 2008-2012 i forhold til 1990-niveauet for Det Europæiske Fællesskab som helhed i overensstemmelse med den forpligtelse for hver enkelt medlemsstat, der er angivet i Rådets konklusioner af 16.-17. juni 1998

— gennemførelse senest i 2005 af beviselige fremskridt hen imod opfyldelsen af forpligtelserne i henhold til Kyoto-protokollen

⁽¹⁾ Konvention om adgang til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet, Århus, Danmark, 25. juni 1998.

— placering af Fællesskabet i en troværdig position, hvor det kan slå til lyd for en international aftale om opstilling af strengere reduktionsmål for den anden forpligtelsesperiode, der er fastsat i Kyoto-protokollen. Denne aftale bør sigte mod en betydelig reduktion af emissionerne, bl.a. under fuld hensyntagen til resultaterne af IPCC's tredje evalueringsrapport, og tage i betragtning, at det er nødvendigt at bevæge sig hen imod en global retfærdig fordeling af drivhusgasemissionerne.

2. Disse målsætninger skal søges virkeliggjort gennem bl.a. følgende prioriterede tiltag:

i) gennemførelse af internationale klimaforpligtelser, herunder Kyoto-protokollen gennem:

- a) undersøgelse af resultaterne af det europæiske klimaændringsprogram og vedtagelse af effektive fælles, koordinerede politikker og foranstaltninger på grundlag heraf, når det er hensigtsmæssigt, for forskellige sektorer som supplement til nationale tiltag i medlemsstaterne
- b) arbejde hen imod oprettelsen af en fællesskabsramme for udvikling af en effektiv handel med CO₂-emissionsrettigheder med mulighed for udvidelse til andre drivhusgasser
- c) forbedret overvågning af drivhusgasserne og af, hvilke fremskridt der gøres for at opfylde de forpligtelser, medlemsstaterne har indgået i henhold til aftalen om den interne byrdefordeling

ii) reduktion af drivhusgasemissionerne i energisektoren:

- a) udarbejdelse snarest muligt af en opgørelse over og gennemgang af subsidier, der modvirker en effektiv og bæredygtig energianvendelse med henblik på en gradvis afvikling
- b) fremme af fornyelige brændsler og fossile brændsler med lavere kulstofindhold til elfremstilling
- c) fremme af brugen af vedvarende energikilder, herunder ved brug af incitament, også på lokalt plan, med henblik på at nå det vejledende mål på 12 % af den samlede energianvendelse senest i 2010
- d) indførelse af incitament til øget anvendelse af kraftvarme og gennemførelse af foranstaltninger med henblik på at fordoble den samlede andel af kraftvarme i Fællesskabet som helhed til 18 % af den samlede bruttoproduktion
- e) forebyggelse og reduktion af metanemissioner fra energifremstilling og -distribution
- f) fremme af energieffektivitet

iii) reduktion af drivhusgasemissioner i transportsektoren:

- a) fastlæggelse og gennemførelse af særlige tiltag til at reducere drivhusgasemissionerne fra luftfarten, medmindre Den Internationale Organisation for Civil Luftfart vedtager sådanne tiltag inden udgangen af 2002
- b) fastlæggelse og gennemførelse af særlige tiltag til at reducere drivhusgasemissionerne fra skibsfarten, medmindre Den Internationale Søfartsorganisation vedtager sådanne tiltag inden udgangen af 2003
- c) fremme af et skift til mere effektive og renere transportformer, herunder bedre organisation og logistik
- d) opfordring til Kommissionen om inden udgangen af 2002 at forelægge en meddelelse om kvantificerede miljømål for et bæredygtigt transportsystem som led i opfyldelsen af Den Europæiske Unions målsætning om en nedskæring af drivhusgasemissioner på 8 %
- e) fastlæggelse og gennemførelse af yderligere specifikke tiltag, herunder hensigtsmæssig lovgivning, til at reducere drivhusgasemissionerne fra motorkøretøjer, herunder N₂O
- f) fremme af udviklingen og anvendelsen af alternative brændstoffer samt af brændstoføkonomiske køretøjer med henblik på en væsentlig og kontinuerlig forøgelse af deres andel
- g) fremme af foranstaltninger, hvorved de fulde miljøomkostninger afspejles i transportprisen
- h) afkobling mellem økonomisk vækst og transportefterspørgsel med henblik på at mindske miljøvirkningerne

iv) reduktion af drivhusgasemissioner i industriproduktionen:

- a) fremme af miljøeffektiv praksis og teknik i industrien
- b) udvikling af midler til at bistå små og mellemstore virksomheder med at tilpasse sig, innovere og forbedre deres præstationer
- c) tilskyndelse til udvikling af mere miljøvenlige og teknisk mulige alternativer, herunder indførelse af fællesskabsforanstaltninger, med henblik på at reducere emissionerne, gradvis udfase produktionen, hvor det er hensigtsmæssigt og muligt, og reducere brugen af de fluorerede industrigasser HFC'er (hydrofluorcarboner), PFC'er (perfluorcarboner) og SF₆ (svovlhexafluorid)

v) reduktion af drivhusgasemissioner i andre sektorer:

- a) fremme af energieffektivitet, især i forbindelse med opvarmning, køling og varmtvandsforsyning ved udformning af bygninger

- b) sideløbende med andre miljøbetragtninger hensyntagen til behovet for at reducere drivhusgasemissionerne i forbindelse med den fælles landbrugspolitik og i Fællesskabets strategi for affaldshåndtering
- vi) anvendelse af andre relevante instrumenter som f.eks.:
- a) fremme af anvendelsen af fiskale foranstaltninger, herunder i rette tid en passende fællesskabsramme for energifgifter, for at fremme et skift til en mere effektiv energianvendelse samt renere energi og transport og for at fremme teknologisk innovation
- b) tilskyndelse til miljøaftaler med industrisektorerne om reduktioner af drivhusgasemissionerne
- c) sikring af, at klimaændringer indtager en central plads i Fællesskabets politik for forskning og teknologisk udvikling og i de nationale forskningsprogrammer.
3. Ud over en begrænsning af klimaændringerne bør Fællesskabet udarbejde foranstaltninger med henblik på tilpasning til konsekvenserne af klimaændringer ved:
- at revidere Fællesskabets politikker, navnlig dem, der har relevans for klimaændringer, så der i investeringsafgørelser tages fornødent hensyn til tilpasningsbehovet
 - at fremme regionale klimamodeller og -vurderinger både med henblik på at udarbejde regionale tilpasningsforanstaltninger som f.eks. vandressourceforvaltning, bevarelse af biodiversiteten og forebyggelse af ørkendannelse og oversvømmelse og med henblik på at støtte en bevidstgørelse af borgerne og virksomhederne.
4. Det skal sikres, at der tages højde for klimaproblematikken i forbindelse med Fællesskabets udvikelse. Dette vil bl.a. kræve følgende tiltag med kandidatlandene:
- støtte til kapacitetsopbygning med henblik på anvendelse af nationale foranstaltninger ved brug af Kyoto-mekanismerne og bedre rapportering og overvågning af emissioner
 - støtte til en mere bæredygtig transport- og energisektor
 - sikring af, at samarbejdet med kandidatlandene styrkes yderligere vedrørende klimaændringsspørgsmål.
5. Bekæmpelse af klimaændringer skal udgøre en integrerende del af Den Europæiske Unions politik for forbindelser med tredjelande og skal være en af prioriteterne i Unionens politik for bæredygtig udvikling. Dette vil kræve en samordnet og koordineret indsats fra Fællesskabets og dets medlemsstaters side med henblik på:
- kapacitetsopbygning for at bistå udviklingslandene og lande med overgangsøkonomi, for eksempel ved at tilskynde til projekter i forbindelse med mekanismen for bæredygtig

udvikling (CDM) i Kyoto-protokollen og fælles gennemførelse

- opfyldelse af identificerede behov for teknologioverførsel
- hjælp til at klare en tilpasning til klimaændringer i de berørte lande.

Artikel 6

Målsætninger og prioriterede indsatsområder for natur og biodiversitet

1. Målene i artikel 2 bør forfølges ved hjælp af følgende målsætninger:

- en standsning af nedgangen i biodiversiteten med henblik på at nå dette mål senest i 2010, herunder forebyggelse og afdæmpning af virkningerne af invasive fremmede arter og genotyper
- beskyttelse og hensigtsmæssig genopretning af natur og biodiversitet ved skadelig forurening
- bevaring, hensigtsmæssig genopretning og bæredygtig udnyttelse af havmiljø, kyster og vådområder
- bevaring og hensigtsmæssig genopretning af områder med væsentlige landskabelige værdier, herunder såvel opdyrkede som følsomme områder
- bevaring af arter og levesteder, med særlig vægt på forebyggelse af habitatfragmentering
- fremme af bæredygtig udnyttelse af jordbunden, med særlig vægt på forebyggelse af erosion, nedbrydning, kontaminering og ørkendannelse.

2. Disse mål skal søges virkeliggjort gennem følgende prioriterede tiltag under hensyntagen til subsidiaritetsprincippet på grundlag af gældende globale og regionale konventioner og strategier og fuld gennemførelse af relevante fællesskabsretsakter. Overalt hvor det er muligt, bør økosystemtilgangen anvendes som vedtaget i konventionen om den biologiske mangfoldighed (⁽¹⁾). Dette kræver:

- a) i forbindelse med biodiversitet:
- sikring af gennemførelse og fremme af overvågning og vurdering af Fællesskabets biodiversitetsstrategi og de relevante handlingsplaner, herunder på grundlag af et program for indsamling af data og information, udarbejdelse af relevante indikatorer samt fremme af brugen af de bedste tilgængelige teknikker og den bedste miljøpraksis
 - fremme af forskning i biodiversitet, genetiske ressourcer, økosystemer og samspil med menneskelige aktiviteter

(¹) EFT L 309 af 13.12.1993, s. 1.

- iværksættelse af foranstaltninger for at fremme bæredygtig udnyttelse, bæredygtig produktion og bæredygtige investeringer i forbindelse med biodiversitet
 - tilskyndelse til en sammenhængende vurdering, yderligere forskning og samarbejde vedrørende truede arter
 - fremme på globalt plan af en rimelig og retfærdig fordeling af udbyttet fra udnyttelsen af genetiske ressourcer til gennemførelse af artikel 15 i konventionen om den biologiske mangfoldighed vedrørende adgang til genetiske ressourcer fra tredjelande
 - udarbejdelse af foranstaltninger til forebyggelse og bekæmpelse af invasive fremmede arter, herunder fremmede genotyper
 - oprettelse af Natura 2000-nettet og gennemførelse af de nødvendige tekniske og finansielle instrumenter og foranstaltninger, der kræves for dets fuldstændige gennemførelse og for beskyttelsen uden for Natura 2000-områder af arter, der er beskyttet i henhold til direktivet om naturtyper og direktivet om vilde fugle
 - fremme af en udvidelse af Natura 2000-nettet til kandidatlandene
- b) i forbindelse med ulykker og katastrofer:
- øget fællesskabskoordinering af medlemsstaternes beredskabsindsats i forbindelse med ulykker og naturkatastrofer, f.eks. ved at oprette et netværk til udveksling af oplysninger om forebyggelsespraksis og -værktøjer
 - udformning af yderligere foranstaltninger til afværgelse af risikoen for alvorlige ulykker, navnlig i forbindelse med rørledninger, minedrift og søtransport af farlige stoffer, og foranstaltninger rettet mod mineaffald
- c) en temastrategi for jordbundsbeskyttelse, der bl.a. omfatter forebyggelse af forurening, erosion, ørkendannelse, jordforringelse, arealforbrug og hydrogeologiske risici under hensyntagen til den regionale diversitet, herunder de særlige forhold i bjergområder og tørre områder
- d) fremme af en bæredygtig forvaltning af udvindingsindustrien for at nedbringe dens indvirkning på miljøet
- e) fremme af en integration af bevaring og genopretning af landskabelige værdier i andre politikker, herunder turisme, under hensyntagen til relevante internationale instrumenter
- f) fremme af en integration af biodiversitetshensyn i landbrugspolitikkerne og tilskyndelse til en bæredygtig udvikling i landdistrikterne og et multifunktionelt og bæredygtigt landbrug ved
- tilskyndelse til fuld udnyttelse af de nuværende muligheder i den fælles landbrugspolitik og andre politikforanstaltninger
 - fremme af et mere miljømæssigt ansvarligt landbrug, herunder, hvor det er hensigtsmæssigt, ekstensive produktionsmetoder, integreret landbrugspraksis, økologisk landbrug og biodiversitet i landbruget, i fremtidige revisioner af den fælles landbrugspolitik, idet der tages hensyn til behovet for en afbalanceret tilgang til landsbysamfundene og de mange funktioner, de udfylder
- g) fremme af bæredygtig udnyttelse af havene og bevaring af havøkosystemerne, herunder havbunden, flodmundinger og kystområder, under særlig hensyntagen til steder af stor biodiversitetsværdi, ved:
- fremme af øget integration af miljøhensyn i den fælles fiskeripolitik i forbindelse med revisionen heraf i 2002
 - en temastrategi for beskyttelse og bevaring af havmiljøet bl.a. under hensyntagen til bestemmelserne og gennemførelsesforpligtelserne i havkonventionerne og behovet for at reducere emissionerne fra og virkningerne af søtransport og andre aktiviteter til søs og til lands
 - fremme af integreret forvaltning af kystområder
 - yderligere fremme af beskyttelsen af havområder, navnlig ved hjælp af Natura 2000-nettet samt andre mulige fællesskabsmidler
- h) gennemførelse og yderligere udarbejdelse af strategier og foranstaltninger for skovene i overensstemmelse med EU's strategi for skovene under hensyn til subsidiaritetsprincippet og biodiversiteten, herunder:
- forbedring af nuværende fællesskabsforanstaltninger, som beskytter skovene, og gennemførelse af bæredygtig skovforvaltning, bl.a. gennem nationale skovprogrammer i forbindelse med udviklingsplaner for landdistrikterne med øget vægt på overvågning af skovenes forskellige roller på linje med de anbefalinger, der er vedtaget af ministerkonferencen om beskyttelse af Europas skove, De Forenede Nationers Skovforum og andre fora samt konventionen om den biologiske mangfoldighed
 - tilskyndelse til effektiv koordinering mellem alle politiksektorer, der er involveret i skovbrug, herunder den private sektor, samt koordinering mellem alle interessenter på skvområdet
 - stimulering til en forøgelse af markedsandelen for bæredygtigt produceret træ, bl.a. ved at fremme certificering for bæredygtig skovforvaltning og mærkning af produkter herfra
 - fortsat aktiv deltagelse fra Fællesskabets og medlemsstaternes side i gennemførelsen af globale og regionale resolutioner og i drøftelser og forhandlinger om skovrelaterede spørgsmål

- undersøgelse af mulighederne for at træffe aktive foranstaltninger til at forebygge og bekæmpe handel med ulovligt fældede træer
 - tilskyndelse til overvejelse af skovbrugets indvirkning på klimaændringer
- i) i forbindelse med genetisk modificerede organismer (GMO'er):
- udformning af bestemmelser og metoder til risikovurdering, identifikation, mærkning og sporbarhed af GMO'er med henblik på effektiv overvågning af og kontrol med virkninger på sundhed og miljø
 - indsats for hurtig ratifikation og gennemførelse af Cartagena-protokollen om biosikkerhed og støtte til udformning af regler i tredjelande, hvor det skønnes nødvendigt gennem teknisk og finansiel bistand.

Artikel 7

Målsætninger og prioriterede indsatsområder for miljø og sundhed og livskvalitet

1. Målene i artikel 2 bør søges virkeliggjort ved hjælp af følgende målsætninger under hensyntagen til Verdenssundhedsorganisationen WHO's relevante standarder, retningslinjer og programmer:

- øget indsigt i truslerne mod menneskers sundhed og miljøet for at tage skridt til at forebygge og mindske disse trusler
- bidrag til bedre livskvalitet ved hjælp af en integreret strategi, der koncentrerer om byområder
- indsats med henblik på inden for en generation (2020) at opnå, at kemikalier kun produceres og anvendes på en måde, der ikke har en væsentlig negativ virkning på sundhed og miljø i erkendelse af, at der skal rettes op på den nuværende utilstrækkelige viden om kemikaliers egenskaber, anvendelse og bortskaffelse samt eksponeringen for dem
- kemikalier, der er farlige, bør erstattes med sikrere kemikalier eller sikrere alternative teknologier, der ikke indebærer brug af kemikalier, med henblik på at nedsætte risikoen for mennesker og miljø
- nedsættelse af pesticiders virkninger på sundhed og miljø og mere generelt opnåelse af en mere bæredygtig anvendelse af pesticider samt en betydelig samlet nedsættelse af risici og af pesticidanvendelsen, der dog skal være forenelig med den nødvendige afgrødebeskyttelse. Anvendte pesticider, der er persistente eller bioakkumulerende eller toksiske eller har andre problematiske egenskaber, bør erstattes af mindre farlige pesticider, hvor det er muligt
- opnåelse af et kvalitetsniveau for grund- og overfladevand, der ikke medfører væsentlige virkninger og risici for

sundhed og miljø, og sikring af, at indvindingen af vand fra vandressourcerne er bæredygtig på lang sigt

- opnåelse af et luftkvalitetsniveau, der ikke medfører væsentlige negative virkninger og risici for sundhed og miljø

- væsentlig begrænsning af antallet af mennesker, der regelmæssigt udsættes for langvarige gennemsnitlige støjniveauer, navnlig fra trafik, der i henhold til videnskabelige undersøgelser har skadelige virkninger på menneskers sundhed, og forberedelse af næste skridt i arbejdet med støjdirektivet.

2. Disse målsætninger søges virkeliggjort ved hjælp af følgende prioriterede tiltag:

- a) udbygning af Fællesskabets forskningsprogrammer og videnskabelige ekspertise og tilskyndelse til international koordinering af de nationale forskningsprogrammer til støtte for sundheds- og miljømålsætningerne, herunder navnlig:

- identifikation og anbefalinger af prioriterede indsatsområder for forskning og tiltag, herunder bl.a. potentielle sundhedsrisici fra elektromagnetiske forureningskilder, samt særlig vægt på udvikling og validering af alternativer til dyreforsøg, især i forbindelse med kemisk sikkerhed
- fastlæggelse og udformning af sundheds- og miljøindikatorer
- fornyet gennemgang, udbygning og ajourføring af de nuværende sundhedsnormer og grænseværdier, herunder, hvor det er relevant, hensyntagen til virkningerne for potentielt sårbare grupper som f.eks. børn eller ældre og til forskellige forurenende stoffers synergi- og vekselvirkninger
- undersøgelse af tendenserne og indførelse af en ordning for tidlig varsling for så vidt angår nye og begyndende problemer

b) på kemikalieområdet:

- placering hos producenter, importører og downstreambrugere af ansvaret for at tilvejebringe viden om alle kemikalier (diligenspligt) og vurdere risiciene ved brug af dem, herunder i produkter, samt ved genanvendelse og bortskaffelse
- udvikling af et sammenhængende system baseret på en trinvis fremgangsmåde, der ikke omfatter kemiske stoffer anvendt i meget små mængder, for afprøvning, risikovurdering og risikostyring af nye og nuværende stoffer med afprøvningsprocedurer, der minimerer behovet for dyreforsøg og fører til udvikling af alternative afprøvningsmetoder

- sikring af, at problematiske kemiske stoffer underkastes fremskyndede risikostyringsprocedurer, og at meget problematiske stoffer, herunder kræftfremkaldende, mutagene eller reproduktionstoksiske stoffer og stoffer med POP-egenskaber (persistente organiske miljøgifte), kun anvendes i berettigede og veldefinerede tilfælde og skal godkendes, inden de anvendes
- sikring af, at der fuldt ud tages hensyn til resultaterne af risikovurderinger af kemikalier på alle områder af fællesskabslovgivningen, hvor kemikalier er omhandlet, og undgåelse af overlappning
- fastlæggelse af kriterier for medtagelse blandt de meget problematiske stoffer af stoffer, der er persistente og bioakkumulerende og toksiske, og stoffer, der er meget persistente og meget bioakkumulerende, samt overvejelser om eventuelt at tilføje kendte hormonforstyrrende stoffer, når der er fastlagt godkendte undersøgelsesmetoder og kriterier
- sikring af, at de vigtigste foranstaltninger, der er nødvendige med henblik på at nå de fastlagte målsætninger, udarbejdes hurtigt, så de kan træde i kraft inden midtvejsrevisionen
- sikring af offentlig adgang til ikke-fortrolige oplysninger i Fællesskabets kemikalieregister (REACH-registret)

c) på pesticidområdet:

- en fuldstændig gennemførelse og vurdering af den nuværende lovgivningsrammes ⁽¹⁾ effektivitet for at sikre et højt beskyttelsesniveau, når den ændres. Denne revision kunne, hvor det er relevant, omfatte en sammenlignende vurdering og udarbejdelse af fællesskabsgodkendelsesprocedurer for markedsføring
- en temastrategi for bæredygtig anvendelse af pesticider med henblik på:
 - i) minimering af farerne og risiciene for sundhed og miljø i forbindelse med anvendelsen af pesticider
 - ii) bedre kontrol med anvendelse og distribution af pesticider
 - iii) nedbringelse af niveauerne for skadelige aktive stoffer, bl.a. ved at erstatte de farligste med sikrere alternativer, herunder ikke-kemiske
 - iv) tilskyndelse til begrænset pesticidanvendelse eller pesticidfri dyrkning, navnlig ved at øge forbrugernes

bevidsthed, fremme af brugen af kodekser for god praksis og fremme af overvejelser om eventuel anvendelse af finansielle instrumenter

- v) et gennemsigtigt system for rapportering og overvågning af fremskridtene hen imod strategiens mål, herunder udvikling af passende indikatorer

d) på kemikalie- og pesticidområdet:

- indsats for en hurtig ratifikation af Rotterdam-konventionen om proceduren med forudgående informeret samtykke for visse farlige kemikalier og pesticider i international handel og Stockholm-konventionen om persistente organiske miljøgifte (POP'er)
- ændring af Rådets forordning (EØF) nr. 2455/92 af 23. juli 1992 om indførsel og udførsel af visse farlige kemikalier ⁽²⁾ med henblik på at bringe forordningen i overensstemmelse med Rotterdam-konventionen og forbedre de heri fastsatte procedurer samt oplysningerne til udviklingslandene
- støtte til forbedring af forvaltningen af kemikalier og pesticider i udviklingslandene og kandidatlandene, herunder bortskaffelse af lagre af forældede pesticider, bl.a. gennem støtte til projekter, der tager sigte på bortskaffelse
- bidrag til de internationale bestræbelser på at udarbejde en strategi for international forvaltning af kemikalier

e) med henblik på bæredygtig udnyttelse af vandressourcerne og sikring af en høj vandkvalitet:

- sikring af et højt beskyttelsesniveau for overflade- og grundvand ved at forhindre forurening og fremme en bæredygtig udnyttelse af vandressourcerne
- bestræbelser på at sikre fuldstændig gennemførelse af vandrammedirektivet ⁽³⁾ med henblik på en god økologisk, kemisk og kvantitativ vandtilstand og en sammenhængende og bæredygtig vandforvaltning
- udarbejdelse af foranstaltninger vedrørende ophør med udledninger, emissioner og udslip af prioriterede farlige stoffer i overensstemmelse med vandrammedirektivet
- sikring af et højt beskyttelsesniveau for badevand, herunder en revision af direktivet om badevand ⁽⁴⁾

⁽¹⁾ Rådets direktiv 91/414/EØF af 15. juli 1991 om markedsføring af plantebeskyttelsesmidler (EFT L 230 af 19.8.1991, s. 1). Senest ændret ved Kommissionens direktiv 2001/49/EF (EFT L 176 af 29.6.2001, s. 61).

⁽²⁾ EFT L 251 af 29.8.1992, s. 13. Senest ændret ved Kommissionens forordning (EF) nr. 2247/98 (EFT L 282 af 20.10.1998, s. 12).

⁽³⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF af 23. oktober 2000 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger (EFT L 327 af 22.12.2001, s. 1).

⁽⁴⁾ Rådets direktiv 76/160/EØF af 8. december 1975 om kvaliteten af badevand (EFT L 31 af 5.2.1976, s. 1). Senest ændret ved tiltrædelsesakten af 1994.

- sikring af, at begreberne og fremgangsmåderne i vandrammedirektivet og andre direktiver om vandbeskyttelse integreres i andre fællesskabspolitikker
- f) på luftkvalitetsområdet bør udviklingen og gennemførelsen af de foranstaltninger i transport-, industri- og energisektoren, der er omhandlet i artikel 5, være forenelige med og bidrage til forbedring af luftkvaliteten. Yderligere planlagte foranstaltninger:
- forbedring af overvågningen og vurderingen af luftkvaliteten, herunder afsætning af forurenende stoffer, og oplysningen af offentligheden, herunder udarbejdelse og anvendelse af indikatorer
 - en temastrategi til styrkelse af en sammenhængende og integreret politik vedrørende luftforurening, der skal omfatte prioriteter for yderligere tiltag, gennemgang og, hvor det er relevant, opdatering af luftkvalitetsstandarderne og de nationale emissionslofter med henblik på at nå det langsigtede mål om ikke at overskride kritiske belastninger og niveauer og udvikling af bedre systemer til dataindsamling, modellering og fremskrivning
 - vedtagelse af passende foranstaltninger vedrørende ozon ved jordoverfladen og partikler
 - undersøgelse af indeluftens kvalitet og de sundhedsmæssige virkninger heraf, når det er relevant ledsaget af henstillinger med henblik på yderligere foranstaltninger
 - en ledende rolle i forhandlingerne om og gennemførelsen af Montreal-protokollen om stoffer, der nedbryder ozonlaget
 - en ledende rolle i forhandlingerne om og styrkelsen af forbindelserne og samspillet med internationale processer, der bidrager til ren luft i Europa
 - videreudvikling af specifikke fællesskabsinstrumenter til mindske af emissionerne fra relevante kategorier af kilder
- g) på støjområdet:
- supplerende og yderligere forbedring af foranstaltningerne, herunder relevante typegodkendelsesprocedurer, vedrørende støjemissioner fra tjenesteydelser og produkter, navnlig motorkøretøjer, herunder foranstaltninger til nedbringelse af støj fra interaktionen mellem dæk og vejbelægning, der ikke anfægter færdselssikkerheden, fra skinnekøretøjer, fly og stationære maskiner
 - udvikling og gennemførelse af instrumenter til mindske af trafikstøj i relevant omfang, f.eks. ved hjælp af en nedsættelse af transportefterspørgslen, et skift til mindre støjende transportformer, fremme af tekniske foranstaltninger og en bæredygtig transportplanlægning
- h) med hensyn til bymiljøet:
- en temastrategi til fremme af en integreret horisontal tilgang på tværs af Fællesskabets politikker og forbedring af kvaliteten af bymiljøet under hensyn til de fremskridt, der gøres med at gennemføre den eksisterende samarbejdsramme ⁽¹⁾, som revideres om nødvendigt; strategien skal omfatte:
 - fremme af lokale Agenda 21-aktiviteter
 - begrænsning af forbindelsen mellem økonomisk vækst og efterspørgslen efter personbefordring
 - nødvendigheden af en øget transportandel for offentlig transport, jernbaner, indre vandveje samt transport til fods og på cykel
 - nødvendigheden af at gøre noget ved de voksende trafikmængder og bryde sammenhængen mellem trafikvæksten og væksten i BNP
 - nødvendigheden af at fremme brugen af køretøjer med lav emission i offentlig transport
 - hensyntagen til bymiljøindikatorer.

Artikel 8

Målsætninger og prioriterede indsatsområder for bæredygtig udnyttelse og forvaltning af naturressourcerne og affald

1. Målene i artikel 2 bør udmøntes i følgende målsætninger:

- bestræbelser for at sikre, at forbruget af ressourcer og virkningerne heraf ikke overskrider miljøets bæreevne, og for at bryde koblingen mellem økonomisk vækst og ressourceanvendelse. I den forbindelse erindres der om det vejledende mål om at opnå en procentdel på 22 % af elproduktionen fra vedvarende energiformer senest i 2010 i Fællesskabet med henblik på at opnå en drastisk forøgelse af ressource- og energieffektiviteten
- opnåelse af en væsentlig samlet reduktion af affaldsmængderne gennem affaldsforebyggelsesinitiativer, øget ressourceeffektivitet og et skift til mere bæredygtige produktions- og forbrugsmønstre
- en væsentlig reduktion i de mængder af affald, der skal bortskaffes, og i produktionen af farligt affald, idet der undgås en forøgelse af emissioner til luft, vand og jord

⁽¹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse nr. 1411/2001/EF af 27. juni 2001 om en EF-ramme for samarbejde til fordel for en bæredygtig udvikling af bymiljøet (EFT L 191 af 13.7.2001, s. 1).

— fremme af genbrug og for den resterende affaldsproduktions vedkommende bør affaldets farlighed reduceres, og det bør indebære mindst mulig risiko; nyttiggørelse og navnlig genvinding bør foretrækkes; mængden af affald til bortskaffelse bør minimeres, og bortskaffelsen bør ske på en betryggende måde; affald til bortskaffelse bør behandles så tæt som muligt ved stedet for dets opståen, for så vidt dette ikke mindsker affaldsbehandlingsprocessernes effektivitet.

2. Disse målsætninger søges virkeliggjort under hensyntagen til den integrerede produktpolitik og Fællesskabets strategi for affaldshåndtering ⁽¹⁾ gennem følgende prioriterede tiltag:

- i) udvikling af en temastrategi for bæredygtig udnyttelse og forvaltning af ressourcerne, herunder bl.a.:
 - a) et skøn over materiale- og affaldsstrømme i Fællesskabet, herunder import og eksport, f.eks. ved brug af materialestrømsanalyser
 - b) en oversigt over effektiviteten af politiske foranstaltninger og virkningen af subsidier i forbindelse med naturressourcer og affald
 - c) opstilling af mål for ressourceeffektivitet og formindsket ressourceanvendelse med afkobling af forbindelsen mellem økonomisk vækst og negative indvirkninger på miljøet
 - d) fremme af udvindings- og produktionsmetoder og -teknikker for at tilskynde til miljøeffektivitet og bæredygtig udnyttelse af råmaterialer, energi, vand og andre ressourcer
 - e) udvikling og gennemførelse af en bred vifte af instrumenter, herunder forskning, teknologioverførsel, markedsbaserede og økonomiske instrumenter, programmer for den bedste praksis og indikatorer for ressourceeffektivitet
- ii) udvikling og gennemførelse af foranstaltninger vedrørende affaldsforebyggelse og -håndtering, bl.a. ved:
 - a) opstilling af en række kvantitative og kvalitative mål for reduktion af alle relevante kategorier af affald, der skal være opfyldt på fællesskabsniveau senest i 2010. Kommissionen anmodes om at udarbejde forslag for sådanne mål senest i 2002
 - b) tilskyndelse til økologisk forsvarligt og bæredygtigt produktdesign
 - c) bevidstgørelse om offentlighedens potentielle bidrag til affaldsreduktion
 - d) udarbejdelse af operative foranstaltninger til fremme af affaldsforebyggelse, f.eks. tilskyndelse til genbrug og nyttiggørelse samt udfasning af visse stoffer og materialer gennem produktrelaterede foranstaltninger

- e) udarbejdelse af yderligere indikatorer inden for affaldshåndtering
- iii) udvikling af en temastrategi for genvinding af affald, herunder bl.a.:
 - a) foranstaltninger til sikring af kildesortering, indsamling og genvinding af prioriterede affaldsstrømme
 - b) yderligere udvikling af producentansvar
 - c) udvikling og overførsel af miljømæssigt forsvarlig affaldsgenvindings- og affaldsbehandlingsteknologi
- iv) udvikling eller revision af lovgivningen om affald, herunder bl.a. bygge- og nedrivningsaffald, spildevandsslam ⁽²⁾, biologisk nedbrydeligt affald, emballage ⁽³⁾, batterier ⁽⁴⁾ og overførsel af affald ⁽⁵⁾, præcisering af sondringen mellem affald og ikke-affald og udarbejdelse af passende kriterier for videreudviklingen af bilag IIA og IIB til rammedirektivet om affald ⁽⁶⁾.

Artikel 9

Målsætninger og prioriterede indsatsområder for internationale spørgsmål

1. Målene i artikel 2 vedrørende internationale spørgsmål og de internationale dimensioner af de fire prioriterede miljøindsatsområder under dette program omfatter følgende målsætninger:

- ambitiøse miljøpolitikker på internationalt niveau med særlig vægt på det globale miljøes bæreevne
- yderligere fremme af bæredygtige forbrugs- og produktionsmønstre på internationalt plan
- fremskridt for at sikre, at handels- og miljøpolitikker og -foranstaltninger understøtter hinanden.

⁽²⁾ Rådets direktiv 86/278/EØF af 12. juni 1986 om beskyttelse af miljøet, navnlig jorden, i forbindelse med anvendelse i landbruget af slam fra rensningsanlæg (EFT L 181 af 4.7.1986, s. 6). Senest ændret ved tiltrædelsesakten af 1994.

⁽³⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 94/62/EF af 20. december 1994 om emballage og emballageaffald (EFT L 365 af 31.12.1994, s. 10). Senest ændret ved Kommissionens beslutning 1999/177/EF (EFT L 56 af 4.3.1999, s. 47).

⁽⁴⁾ Kommissionens direktiv 93/86/EØF af 4. oktober 1993 om tilpasning til den tekniske udvikling af Rådets direktiv 91/157/EØF om batterier og akkumulatorer, der indeholder farlige stoffer (EFT L 264 af 23.10.1993, s. 51).

⁽⁵⁾ Rådets forordning (EØF) nr. 259/93 af 1. februar 1993 om overvågning af og kontrol med overførsel af affald inden for, til og fra Det Europæiske Fællesskab (EFT L 30 af 6.2.1993, s. 1). Senest ændret ved Kommissionens beslutning 1999/816/EF (EFT L 316 af 10.12.1999, s. 45).

⁽⁶⁾ Rådets direktiv 75/442/EØF af 15. juli 1975 om affald (EFT L 194 af 25.7.1975, s. 39). Senest ændret ved Kommissionens beslutning 96/350/EF (EFT L 135 af 6.6.1999, s. 32).

⁽¹⁾ Rådets resolution af 24. februar 1997 om en EF-strategi for affaldshåndtering (EFT C 76 af 11.3.1997, s. 1).

2. Disse målsætninger skal søges virkeliggjort gennem følgende prioriterede tiltag:

- a) integration af miljøbeskyttelseskrav i alle aspekter af Fællesskabets politik udadtil, herunder handel og udviklingssamarbejde, for at opnå en bæredygtig udvikling bl.a. ved at udarbejde retningslinjer
- b) opstilling af et sæt sammenhængende miljø- og udviklingsmål, der skal søges vedtaget som led i »en ny global aftale eller pagt« på verdenskonferencen om bæredygtig udvikling i 2002
- c) arbejde hen imod en styrkelse af den internationale regerings- og forvaltningspraksis på miljøområdet ved en gradvis styrkelse af det multilaterale samarbejde og den institutionelle ramme, herunder ressourcer
- d) indsats for hurtig ratifikation og effektiv overholdelse og håndhævelse af internationale miljøkonventioner og -aftaler, som Fællesskabet er part i
- e) fremme af bæredygtig miljøpraksis i forbindelse med udenlandske investeringer og eksportkreditter
- f) intensivering af indsatsen på internationalt plan for at nå til enighed om metoder til vurdering af risici for sundhed og miljø og om tilgange til risikostyring, der omfatter forsigtighedsprincippet
- g) opnåelse af et gensidigt understøttende forhold mellem handel og behovet for miljøbeskyttelse ved at tage passende hensyn til miljødimensionen i bæredygtighedsvurderinger af multilaterale handelsaftaler, der skal foretages på et tidligt stadium af forhandlingerne, og ved at handle i overensstemmelse hermed
- h) yderligere fremme af et verdenshandelssystem, der fuldt ud anerkender multilaterale eller regionale miljøaftaler og forsigtighedsprincippet og øger mulighederne for handel med bæredygtige og miljøvenlige produkter og tjenesteydelser
- i) fremme af det grænseoverskridende miljø samarbejde med nabolande og -regioner
- j) fremme af bedre indbyrdes sammenhæng mellem politikkerne ved sammenkædning af arbejdet inden for rammerne af de forskellige konventioner, herunder vurdering af den indbyrdes sammenhæng mellem biodiversitet og klimaændringer, og integration af biodiversitetshensyn i gennemførelsen af De Forenede Nationers rammekonvention om klimaændringer og Kyoto-protokollen.

Artikel 10

Udformning af miljøpolitik

Målsætningerne i artikel 2 vedrørende udformning af miljøpolitik baseret på inddragelse af de berørte parter og det bedste tilgængelige videnskabelige videngrundlag og de i artikel 3 omhandlede strategiske fremgangsmåder søges virkeliggjort gennem følgende prioriterede tiltag:

- a) udvikling af forbedrede ordninger og af generelle regler og principper for god regerings- og forvaltningspraksis, hvorved interessenter høres på alle stadier i forberedelserne hertil, så der kan træffes de mest effektive valg for at opnå de bedste resultater for miljøet og en bæredygtig udvikling i forbindelse med de foranstaltninger, der skal foreslås
 - b) styrkelse af miljø-ngo'ers deltagelse i dialogen gennem passende støtte, herunder fællesskabsfinansiering
 - c) forbedring af udformningen af politikken gennem:
 - forhåndsvurdering af de mulige virkninger, navnlig miljøvirkninger, af nye politikker, herunder det alternativ ikke at gøre noget, og af forslag til lovgivning samt offentliggørelse af resultaterne
 - efterfølgende vurdering af bestående foranstaltningers effektivitet med hensyn til at nå miljømålene
 - d) sikring af, at miljøet og navnlig de prioriterede indsatsområder, der er udpeget i dette program, prioriteres højt i Fællesskabets forskningsprogrammer. Der bør foretages regelmæssige vurderinger af miljøforskningsbehov og -prioriteter inden for Fællesskabets rammeprogram for forskning og teknologisk udvikling. Sikring af bedre koordinering af den miljørelaterede forskning i medlemsstaterne, bl.a. for at forbedre anvendelsen af resultaterne
- etablering af forbindelser mellem miljø- og andre aktører inden for oplysning, erhvervsuddannelse, forskning, uddannelse og politik
- e) sikring af regelmæssig information, der skal tilvejebringes fra 2003, og som kan danne grundlag for:
 - politikafgørelser om miljø og bæredygtig udvikling
 - opfølgning og revision af sektorintegrationsstrategierne samt af strategien for bæredygtig udvikling og
 - information til den bredere offentlighed
- Udarbejdelsen af denne information vil blive støttet af Det Europæiske Miljøagentur og andre relevante organers regelmæssige rapporter. Informationen skal navnlig omfatte:
- nøgleindikatorer på miljøområdet
 - indikatorer for miljøets tilstand og miljøtendenser
 - integrationsindikatorer

- f) gennemgang af og regelmæssig kontrol med oplysnings- og rapporteringssystemerne med henblik på et mere sammenhængende og effektivt system til sikring af ensartet rapportering af høj kvalitet og sammenlignelige og relevante miljødata og -oplysninger. Kommissionen anmodes om snarest muligt at forelægge et passende forslag med henblik herpå. Kontrol, dataindsamling og rapporteringskrav bør behandles effektivt i fremtidig miljølovgivning
- g) fremskyndelse af udviklingen og anvendelsen af jordmoniteringsapplikationer (f.eks. satellitteknologi) og -værktøjer til støtte for udformning og gennemførelse af miljøpolitiske foranstaltninger.

Artikel 11

Overvågning og vurdering af resultaterne

1. I løbet af programmets fjerde år vurderer Kommissionen de fremskridt, der er gjort i gennemførelsen af programmet, samt dertil knyttede miljøtendenser og -perspektiver. Dette skal ske på grundlag af et omfattende sæt indikatorer. Kommissi-

onen forelægger Europa-Parlamentet og Rådet denne midtvejsrapport sammen med eventuelle forslag til ændringer, som den måtte finde hensigtsmæssige.

2. Kommissionen forelægger Europa-Parlamentet og Rådet en endelig vurdering af programmet og af miljøtilstanden og -perspektiverne i løbet af programmets sidste år.

Artikel 12

Denne afgørelse offentliggøres i *De Europæiske Fællesskabers Tidende*.

Udfærdiget i Bruxelles, den 22. juli 2002.

På Europa-Parlamentets vegne

P. COX

Formand

På Rådets vegne

P. S. MØLLER

Formand